

ALİ RIZA YALGIN'IN İZİNDE

**TOROSLAR'DA KARATEPELİ
BÖLGESİ VE ALADAĞLAR**

Erkan ÖZAYDIN

© Copyright 2019

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-605-258-787-4

Kitap Adı

Ali Rıza Yalğın'ın İzinde
Toroslar'da Karatepeli Bölgesi ve Aladağlar

Yazar

Erkan ÖZAYDIN

Yayın Koordinatörü

Yasin Dilmen

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

25465

Baskı ve Cilt

Bizim Dijital Matbaa

Bisac Code

SOC024000

DOI

10.37609/akya.1940

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Aladağ ve çevresinin yerleşim tarihi, ilk çağlara kadar uzanır. İmamoğlu'ndan Aladağ'a giderken tepelik ve sulak alanlarda, Roma ve Bizans Dönemi kent uygarlığının önemli eserlerini görmek mümkündür. Bunlar; Akner (Eğner), Roma Köprüsü, Mazılık Harabeleri, Barcibert (Meydan Kalesi), Kayalika (Gireği Kalesi), Akören Harabeleri, Tamrut ve İşa Kalesi'dir. Bu merkezler; Roma Dönemi'nde kurulan, Bizanslılar zamanında hristiyan inanç kültürünün geliştiği yerlerdir. Ortaçağ Haçlı Seferleri sırasında, bölgenin stratejik merkezi görevini Barcibert (Meydan Kalesi) üstlenmiş; burada, Kilikya Ermeni Krallığının askeri üssü kurulmuştur. Eti, Roma, Bizans devirlerini geçiren bölgeye, M.S. 12. yüzyılda Anadolu'ya gelen Türkler yerleşmiştir. Oğuz Boyu'na ait "Üçoklar"ın Türkmen beylerinden "Karaisa" bu bölgeye gelmiş ve yurt edinmiştir.

Selçuklu Arşivlerinden, Anadolu'ya gelen bir kısım Türkmen aşiretlerinin muhtemelen Adana İli, Aladağlar çevresinde yerleştikleri bilinmektedir. Eski bir yerleşim yeri olan Aladağ ilçe merkezi, hem Selçuklular hem de Osmanlılar döneminde, Türk aşiretleri tarafından bir yerleşim birimi olarak kullanılmıştır. Selçuklulardan sonra Osmanlı Beyliğine katılan bölge, Kurtuluş Savaşı sırasında "Milli kuvvetlerin toplandığı ve düşmana savaş açtığı" yer olmuştur.

Eski adıyla Karsantı nahiyesi, yeni adıyla Aladağ ilçesine bağlı Kızıldam, Darılık, Menges, Küp Köyü, Darıçukuru, Kışlak, Yerköprü, Karahan ve Kodaz Köylerini kapsayan alanın tümüne birden Karatepe, burada yaşayanlara da Karatepeli adı verilir. Kadırlı Karatepe ise, Kızıyusuflu, Bahadırlı, Bekereci, Karatepe, Durmuşofulu ve Çıyanlı köylerinden oluşur. Bu köyler, Türkmen, Yörük, Avşar, Karakeçili ve Kumarlı aşiretlerinden meydana gelmiştir. O halde iki Karatepe'den söz etmemiz gerekir. Karatepeli fıkralarının hangi Karatepe'ye ait olduğu bir yana, Çukurova'nın başka türlü bir Nasrettin Hoca'sı diye nitelenmesi, onların zekasını ve kendi kendileriyle alay etmeleriyle de mizah gücünü ortaya koyuyor, hiç şüphesiz. Adana'da, 1928'de Karatepeli adlı bir mizah gazetesinin çıkması elbette tesadüf değildir. Karatepeli bölgesinde üretilen gülünç ve tuhaf fıkraların, Çukurova'da karşılık bulması, eğlence konusu haline gelmesi, kuşkusuz mizah kültürü bağlamında önemli bir yeri olduğunu gösterir.

Önsöz

“Ali Rıza Yalğın’ın İzinde Toroslarda Karatepeli Bölgesi ve Aladağlar” adlı çalışma, Erkan Özaydın ve arkadaşları tarafından yapılmış gezi notlarından oluşmaktadır. Kayseri’den başlayıp Küp Köyü’nde son bulan seyahatin ayrıntıları, bölgeyle ilgili 1980’li yıllara özgü bilgi ve belgelerin, tarihe kazınması anlamına geliyor. Çukurova’da, 1920-1950’li yılların önemli halkbilimcilerinden Ali Rıza Yalğın (1888-1960), “Toroslar’da Karatepeli Bölgesi: Yurt ve Etnografya” adlı eserini, 1950’de yayınladı. Bu kitap, o yıldan bu yana, Karatepe ile ilgili yayınlanmış tek kitap olma özelliğini taşıyor. Kitabın hazırlanmasında emeği geçen Erkan Özaydın ve arkadaşları ile Akademisyen Kitabevi’ne teşekkürlerimi sunuyorum.

Mustafa AKGEDİK
Aladağ Belediye Başkanı

İÇİNDEKİLER

<i>Giriş</i>	1
<i>ERKUTER LEBLEBİCİ GEZİ NOTLARI</i>	9
İzmir-Kayseri	12
Kayseri, Hisarcık, Erciyes Dađevi.....	12
Erciyes-Hisarcık-Kayseri-Yahyalı-Balcı Köyü	16
Balcı-Horozpınarı-Köykeleri-Zamantı Suyu-Kirti Geçişi	18
Zamantı Suyu-Küp Köyü.....	27
Küp Köyü-Karsantı	35
Karsantı-Acıman Yaylası	36
Acıman Yaylası-Şelaleler-Barazama.....	38
Barazama-Hacerboğazı-Yedigöller	41
Yedigöller 3100 m.....	46
Yedigöller-Emlî Doruđu-Demirkazık Köyü	50
Demirkazık Dađ Evi-Niğde, Konya ve İzmir	56
Düşüncelerim	57
<i>ALADAĞLAR GEZİSİ HALK EZGİLERİNİ DERLEMEK KUMRU CANKU</i>	
06 Temmuz 1982	59
08 Temmuz 1982	61
10 Ağustos 1982 Salı	63
11 Ağustos 1982 Çarşamba	66
12 Ağustos 1982 Perşembe.....	80
13 Ağustos 1982 Cuma	84
14 Ağustos 1982 Cumartesi	92
15 Ağustos 1982 Pazar	94
16 Ağustos 1982 Pazartesi.....	95
17 Ağustos 1982 Salı	96
18 Ağustos 1982 Çarşamba	102
Sonuç.....	103

2016-2018 YILLARINDA SON GÖZLEM ERKAN ÖZAYDIN

Kapuzbaşı Şelaleleri 2016.....	108
Barazama (Ulupınar) - Hacer Ormanı - Soğukpınar, Yedigöller - Kapuzbaşı Köyü 2016.....	117
Küp Köyü 2017.....	153
Acıman 2018.....	166
Sonuç.....	177
Kaynaklar	179
Ekler	179

KAYNAKLAR

Yalman (Yalkın), A.R., Cenupta Türkmen Oymakları. Kültür Bakanlığı Yayınları. 1977

Yalgın, A.R., Toroslâda Karatepeli Bölgesi. Yurt ve Etnografya. Ulus Basımevi. Ankara 1950

EKLER

27

dirimini : Sivrisineğin ısradığı ağız kısımları
peşkes : Hediyeye
imreber : Bilgili adam

Aşağıdan gelen de Aşam sucusu
Siline silibe ağlar bacısı
Ne zor olur da yigit deisi
Bakama sevdiğim ayrı dâstü yolumuz

Önemli ölçüde türküsünü bitirince arkada bir kaynaşma oldu. Biz sohbeti koyulaştırırken, köyün emenlerinde ramazana demir eune kasıp kemencesini getiririz. Babam Mehmet Demir'in kendi eliyle yaptığı bu çalgı, tipki bir keman biçimindedir. Üst girintileri fasılca ayulmuş, üç telli, üç burgulu bu kemana dize dayanarak çalınır. Kemence gibi tutulmasına karşılık tellere turnak değdirilmeyip parmak başlıklarla çalınır. Ses, ise bir sapanın iki ucuna getirilerek at kılından ibaret. Kısmen, kemence adı verilen bu çalgı, kemane-kemence karışımı oldukça gür ve tatlı sesli bir çalgı. Telleri inceden kalınla depresi cim-sırma-baım diye adlandırılır. Köydeki Etkeli ise kemence-i aşemenceminden başka buklunda k-iki-edişmece dik.

11 Ağustos 1982 GİZ SAÇLARIN (5 Eylül 1982 Pazartesi) Kütahya'da
Ramazan Demir (Oyan havası) Kütahya'da
Bir-iki tür-
diği bir
sözer. Ez-
resinde

Giz saç-la-rın saç-la-rın yer yer
yar a-man O-yar ol-muş kut-la-rın Haydi de pü-lüm
ben yan-dım.
yan-dım)
yan-dım)
yan-dım)
yan-dım)
mis. Rama-
ndısa de-ği-
Giz saç-la-rın iki pat Se-ol-de bu-na
Giz sa-si-ni zımarlar
Giz se-ni a-lır